

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 429/2020-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou Mgr. Bronislavou Hanusovou, Štefánikova 27, Trnava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Galanta č. k. 24 Cb 22/2009-562 z 19. februára 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. mája 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa

čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) č. k. 24 Cb 22/2009-562 z 19. februára 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol žalovaným v konaní o zaplatenie istiny vo výške 10 622,05 € s príslušenstvom oproti vráteniu motorového vozidla. Po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej (ktorým bol priznaný žalobcovi proti sťažovateľovi nárok na náhradu 100 % trov celého konania) vydal okresný súd (zastúpený vyšším súdnym úradníkom, pozn.) uznesenie č. k. 24 Cb 22/2009-488, ktorým zaviazal sťažovateľa na zaplatenie náhrady trov konania vo výške 2 226,53 € a na zaplatenie náhrady trov právneho zastúpenia vo výške 10 192,57 €. Proti uvedenému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorou namietal neúčelnosť viacerých úkonov právnej služby. O podanej sťažnosti sťažovateľa rozhodol okresný súd (zastúpený sudcom, pozn.) napadnutým uznesením tak, že zmenil uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom v časti priznanej náhrady trov právneho zastúpenia, a to tak, že sťažovateľa zaviazal zaplatiť náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 9 782,43 €, v ostatnej časti sťažnosť sťažovateľa zamietol. Za dôvodnú považoval okresný súd iba jeho námietku týkajúcu sa neoprávneného navýšenia odmeny právneho zástupcu o daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) vo výške 19 %, pretože právny zástupca žalobcu v rozhodnom období nebol platiteľom DPH.

3. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti poukazuje na § 251 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého sú trovami konania všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky. S ohľadom na už uvedené zákonné ustanovenie sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti namietal predovšetkým neúčelnosť siedmich porád žalobcu s jeho právnym zástupcom. S prihliadnutím na obsah a formu (takmer totožných) úradných záznamov o porade išlo podľa sťažovateľa o účelové navýšenie trov právneho zastúpenia. Tieto záznamy podľa sťažovateľa nepreukazovali nevyhnutnosť uskutočnenia jednotlivých porád, pričom neobsahujú ani samotný obsah konzultácie. Sťažovateľ sa ďalej domnieva, že po vrátení veci odvolacím súdom záviselo konečné rozhodnutie predovšetkým

od výsledkov znaleckého dokazovania, pričom právna a skutková argumentácia žalobcu zostávala stabilná. Sťažovateľ preto považuje porady s klientom, resp. ďalšie porady s klientom za účelné iba v situácii, ak v konaní dôjde k mimoriadnym okolnostiam, ktoré si advokát a klient potrebujú ozrejmiť a prekonzultovať. Sťažovateľ preto náklady vyplývajúce z týchto ďalších porád s klientom v tomto prípade považoval za nepreukázané a neúčelne vynaložené a domnieva sa, že boli vyhotovené dodatočne až po právoplatnom skončení konania.

4. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti poukázal aj na skutočnosť, že celková výška náhrady trov právneho zastúpenia prekročila samotnú žalovanú istinu, a preto bol podľa sťažovateľa naplnený dôvod na moderáciu výšky náhrady trov konania. Podľa sťažovateľa bolo žalobcom uplatnené právo na náhradu trov konania neprimerane tvrdé a v konečnom dôsledku aj v rozpore s dobrými mravmi.

5. Sťažovateľ konštatuje, že okresný súd uplatnené trovy právneho zastúpenia neposudzoval podľa zákonných kritérií (§ 251 CSP), ale iba podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom tieto neboli hodnoverne preukázané a odôvodnené. Odôvodnenie napadnutého uznesenia je podľa neho strohé, nepreskúmateľné, formalistické a arbitrárne. Napadnuté uznesenie je preto v rozpore so základným právom na súdnu ochranu a právom na spravodlivý proces.

6. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Galanta, sp. zn. 24Cb/22/2CX39 zo dňa 19. februára 2020, porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Galanta, sp. zn. 24Cb/22/2009 zo dňa 19. februára 2020 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Galanta na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Galanta je povinný sťažovateľovi uhradiť trovy konania v sume 372,24 eur (slovom tristosedemdesiatdva eur dvadsaťštyri centov) na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. Bronislavy Hanusovej, Štefánikova 23, Trnava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Ústavný súd podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

12. Podľa § 251 CSP trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

13. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

14. K porušeniu označených práv došlo podľa sťažovateľa tým, že okresný súd v konečnom dôsledku priznal žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia aj za úkony právnej služby, ktoré neboli preukázané a ani vynaložené účelne. Sťažovateľ taktiež namietal, že okresný súd neznížil výslednú sumu náhrady trov konania, čo považoval za neprimerane tvrdé a v rozpore s dobrými mravmi.

15. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje zásadná odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), a preto ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne.

Odmena za porady s klientom

16. Okresný súd v napadnutom uznesení k priznanej odmene za porady s klientom uviedol: „Súd po preskúmaní spisového materiálu zistil, že žalovanému bola priznaná odmena za porady s klientom dňa 20.2.2012, 15.5.2012, 16.4.2013, 30.10.2015, 15.5.2012, 19.9.2016, 18.4.2017, 2.6.2017. Súd z pripojených záznamov o porade k klientom zistil, že jednotlivé porady sa uskutočnili, ktorú skutočnosť žalobca potvrdil vlastnoručným podpisom. Jednalo sa o porady s klientom, na ktoré nadväzovali jednotlivé pojednávania vo veci. Vo všeobecnosti je pravdepodobné, že klient vyhľadá právnu pomoc advokáta najmä v prípade vypracovania a podania žaloby alebo vyjadrenia k žalobe. V takýchto situáciách strana nevie, aké budú/sú argumenty protistrany, a preto vopred nevie, akým smerom bude konanie smerovať. Advokát len vo výnimočných situáciách môže konať samostatne, inak vo všetkých ostatných situáciách musí konať v súlade s pokynmi klienta. Je pravdou, že advokát je ten, ktorý má byť znalý veci, avšak klient je vždy ten, kto rozhoduje o ďalšom postupe v konaní. Je úlohou advokáta vec právne posúdiť, zrozumiteľne ju vysvetliť klientovi vrátane prezentovania možných výsledkov konania, a uviesť klientovi možnosti ďalšieho postupu vo veci a jeho odporúčanie. Konečné rozhodnutie - pokyn, ako vo veci postupovať, však dáva klient. Pokyn klienta môže, ale aj nemusí byť v súlade s odporúčaním advokáta, a môže ale aj nemusí sa zakladať na informáciách poskytnutých advokátom. Advokát je povinný informovať klienta o všetkých skutočnostiach v konaní a následnú konzultáciu medzi advokátom a klientom potom nemožno považovať za nič iné ako za poradu s klientom. Preto nie je dôvodné tvrdenie žalovaného, že porady s klientom s výnimkou porady zo dňa 2.6.2017, nie je možné považovať za účelné a hospodárne a nakoľko žalobca býva v Bratislave a logicky ťažko predpokladať, že len za účelom uskutočnenia porady v Banskej Bystrici by prekonal tak veľkú vzdialenosť a neuprednostnil by inú, bežnú menej náročnú formu komunikácie. Zástupca žalovaného uskutočnil žalobcom namietané porady s klientom z dôvodu stanovenia ďalšieho postupu pred jednotlivými pojednávania, nejednalo sa o porady iniciované klientom bez toho, aby v konaní nastal posun. Z uvedeného dôvodu súd považoval porady s klientom konané dňa 20.2.2012, 15.5.2012, 16.4.2013, 30.10.2015, 15.5.2012, 19.9.2016, 18.4.2017, 2.6.2017 za účelné a dôvodné.“

17. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu nákladov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle.

18. Taktiež je potrebné zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsobiacim mimo tejto sústavy, pričom vo svojej judikatúre sa riadi zásadou minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (napr. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). Z tohto postavenia mu preto neprislúcha posudzovať vecnú správnosť právneho záveru, ku ktorému okresný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia dospel. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či napadnuté uznesenie okresného súdu spĺňalo požiadavku ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy), rešpektujúc pritom svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého postup všeobecného súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi konania v predmetnej veci) nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

19. Okresný súd sa v napadnutom uznesení vysporiadal nielen s námietkami sťažovateľa smerujúcimi proti priznanej odmene za porady s klientom, ale aj s jeho námietkami týkajúcimi sa priznanej odmeny za písomné podania žalobcu z 31. mája 2012, 3. júna 2011, 10. októbra 2013 a 20. apríla 2013 a námietkami týkajúcimi sa náhrady

cestovného. Okrem toho okresný súd vyhodnotil sťažovateľovu námietku týkajúcu sa náhrady DPH pre pôvodného advokáta žalobcu za dôvodnú. Vzhľadom na už citovanú časť napadnutého uznesenia je zrejmé, že okresný súd považoval predmetné porady s klientom za preukázané aj s poukazom na predložené úradné záznamy vlastnoručne podpísané samotným žalobcom. Ústavný súd konštatuje, že takáto forma je vo všeobecnosti dostatočná na preukázanie porád advokáta s klientom. Účelnosť týchto trov oprel okresný súd v napadnutom uznesení o povinnosť advokáta informovať klienta o všetkých skutočnostiach v konaní a jeho viazanosťou pokynmi klienta. Okresný súd sa zároveň nestotožnil s tvrdením sťažovateľa, že v priebehu piatich rokov, keď sa predmetné porady odohrali, nedošlo v konaní k žiadnemu posunu. Taktiež neuznal domnienku sťažovateľa, ktorý tvrdil, že cestovanie žalobcu z Bratislavy do Banskej Bystrice len na účely porady s advokátom bolo nepravdepodobné. Tieto závery okresného súdu možno považovať za relevantné, pretože okresný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania nemá reálny priestor, aby skutkovo preveroval každú domnienku formulovanú stranou v konaní v sťažnosti proti rozhodnutiu o trovách konania. Ústavný súd preto konštatuje, že napadnuté uznesenie nemožno považovať ani za nepreskúmateľné a ani za arbitrárne napriek tomu, že všeobecne pôsobí stroho a do určitej miery aj formalisticky. Tento aspekt je daný aj „druhotnosťou“ významu rozhodovania o trovách konania oproti rozhodovaniu v merite veci.

20. Aj keď preto ústavný súd uznáva, že odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu je pomerne stručné, napriek tomu nemožno uzavrieť, že by okresný súd postupoval svojvoľne alebo akýmkoľvek iným zjavne nesprávnym spôsobom vykladal, resp. aplikoval príslušné právne predpisy. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 122/05). Podľa názoru ústavného súdu sa okresný súd v napadnutom uznesení takéhoto výkladu či aplikácie zákonného predpisu (resp. vyhlášky) nedopustil, a preto napriek nesúhlasu sťažovateľa, ktorý vyjadril vo svojej ústavnej sťažnosti, ústavný súd v tomto prípade nevidí priestor na zásah vo forme zrušenia napadnutého uznesenia okresného súdu.

21. Ústavný súd zároveň konštatuje, že okresný súd sa v napadnutom uznesení nedopustil takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku, resp. vyhlášky, ktorá by predstavovala extrémne vybočenie zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré by vyvolalo potrebu ingerencie ústavného súdu do rozhodnutia o náhrade trov konania (m. m. IV. ÚS 358/08, IV. ÚS 94/2014, III. ÚS 529/2014, II. ÚS 468/2015, II. ÚS 357/2015, I. ÚS 56/2017). Taktiež v danom prípade nešlo o takú intenzitu zásahu, ktorá by kolidovala s podstatou a zmyslom základných práv a slobôd (pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 1996/13, bod 27). Nemožno preto uzavrieť, že by v danom prípade napadnuté uznesenie predstavovalo porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý súdny proces. Ústavný súd zdôrazňuje, že napadnuté uznesenie mohol preskúmať iba s ohľadom na potenciálne porušenie sťažovateľom špecifikovaného základného práva (na súdnu ochranu). Ústavný súd nemal právomoc preskúmať vecnú správnosť napadnutého uznesenia ako odvolacia inštancia.

22. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

23. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým uznesením okresného súdu nie je príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala porušenie označeného základného práva, resp. práva a možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, a preto jeho ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Moderácia výšky náhrady trov konania

24. Vo vzťahu k namietanému porušeniu akéhokoľvek základného práva pred ústavným súdom platí, že pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní až v konaní pred ústavným súdom námietku, ktorú mohol efektívne uplatniť a neuplatnil v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 149/04, III. ÚS 90/03, III. ÚS 135/03, II. ÚS 30/09, IV. ÚS 76/2012, I. ÚS 26/2014, I. ÚS 350/2016). Pri rozhodovaní všeobecného súdu v konaní, ktorého je sťažovateľ účastníkom, totiž sťažovateľ nemôže len pasívne vyčkávať na rozhodnutie a v prípade, ak je preňho nepriaznivé, napadnúť ho ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ale v záujme ochrany svojich práv sa má snažiť ovplyvniť všeobecný súd svojou argumentáciou ešte pred jeho rozhodnutím.

25. Keďže sťažovateľ námietku týkajúcu sa moderácie výšky náhrady trov konania nevyužil (už) v konaní pred všeobecným súdom (vo svojej sťažnosti proti rozhodnutiu o trovách konania, pozn.), ústavný súd preto túto časť ústavnej sťažnosti pri jej predbežnom prerokovaní odmietol pre jej neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

26. Po odmietnutí ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu